

G86EBJMJ7R

465

Obnova historických parkov
a architektonických areálov
v kritickom
stavebno-technickom stave
HRAD MODRÝ KAMEŇ
VII. etapa 2019

ZÁVEREČNÁ SPRÁVA

HRAD MODRÝ KAMEŇ

OBNOVA HISTORICKÝCH PARKOV A ARCHITEKTONICKÝCH AREÁLOV V KRITICKOM STAVEBNO-TECHNICKOM STAVE - VII. ETAPA 2019

Obr. 1 Pohľad na komplex horného hradu NKP Modrý Kameň s vyznačenou časťou 465/4 Záhrada, ktorá bola predmetom VII. etapy obnovy

Obnova historických parkov a architektonických areálov v kritickom stavebno-technickom stave - časť 465/4 Záhrada

Vnútorňý palác **horného hradu** Modrý Kameň (17. storočie) po požiari v roku 1712 ďalšie generácie vlastníckeho rodu Balašovcov menili postupne druhotnými zásypmi zvyškov hradnej ruiny na romantickú záhradu. Torzo pôvodného **dolného hradu** prestavali v roku 1730 na barokový kaštieľ. Tak vzniklo ojedinelé spojenie barokovej stavby - kaštieľa s torzálnou architektúrou goticko-renesančného hradu. Zrútenie schodišťa spájajúceho 2 úrovne terás romantickkej záhrady ohrozuje statiku hlavného prístupového schodišťa na romantickú záhradu na torzálnnej architektúre horného hradu a okolitých podporných múrov terás.

Odvodnenie terás horného hradu je kľúčovým prostriedkom na zabránenie tlaku premočených zásypov zrážkovými vodami na murivá v uzavretom objekte torzálnnej architektúry horného hradu. V tejto etape bola realizovaná projektová dokumentácia odvodnenia terás horného hradu PROART Ateliér, s.r.o. Levice.

Projekt mal za cieľ záchranu časti hradu Modrý Kameň 465/4 Záhrada s novovekými parkovými úpravami hradnej ruiny z 2. polovice 19. storočia. Tieto úpravy vplyvom poveternosti a zrážkových vôd postupne degradovali, v roku 2015 sa začali objavovať poruchy muriva, v roku 2016 došlo k zrúteniu schodiska ako následku zrútenia oporných konštrukcií, ktoré boli realizované sekundárne a v nízkej kvalite.

Prioritou projektu je bezpečnosť kultúrnej pamiatky pre návštevníkov múzea - možnosť prístupu do vnútorného paláca horného hradu – jedinečnú kultúrnu pamiatku v spojení s barokovým kaštieľom. Zvýšený záujem verejnosti po sprístupnení pamiatky bude priaznivo vplyvať aj na turistický ruch a prosperitu múzea, mesta i regiónu.

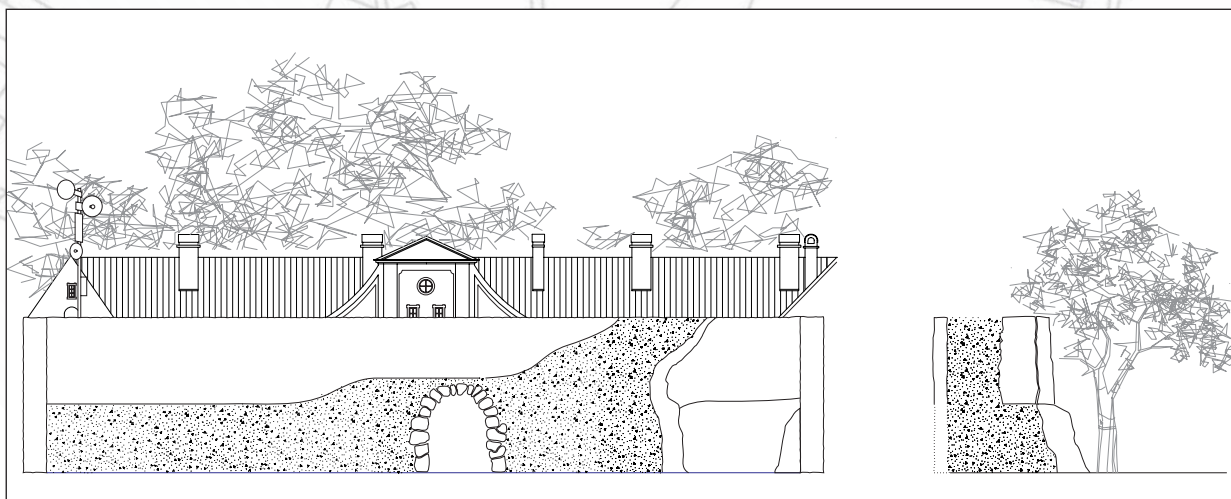

Obr. 2 Stav pred začatím prác - zrútenie muriva a takmer celého schodiska - havarijný stav

Stav pred začatím prác

Časť hradnej ruiny NKP Hrad Modrý Kameň - záhrada (465/4), ktorá bola predmetom obnovy v roku 2019, je severná časť Horného hradu. Novodobé murivo už pri svojom vzniku vykazovalo stavebno-technické nedostatky (malé množstvo spojovacej malty, resp. takmer žiadne pojivo), ktoré sa v rokoch 2014-2018 prejavili nestabilitou muriva a následným plášťovým odtrhom primurovaného líca. Následne došlo k deštrukcii oporného múru, ktorý v podstate držal „hlavný“ múr založený na sypanine a jeho deštrukciou došlo k zrúteniu celej časti muriva.

Zrútenie podstatnej časti muriva malo za následok i zrútenie schodiska a podesty schodiska (obr. 2, 4, 5, 6). Tento stav ohrozuje i hlavné chodisko, ktoré stratilo oporu (obr. 4). Zrútenie časti hlavného schodiska môže mať za následok zrútenie bočných murív schodiska, ktoré sú v súčasnosti veľmi narušené.

Obr. 3 Pohľad na novoveké parkové úpravy - súčasný stav po deštrukcii murív, schodiska a zábradlia

Na základe vykonaného prieskumu a statického posúdenia stavu nosných konštrukcií statik Ing. Vladimír Kohút vyhodnotil stav posudzovaného úseku hradieb nasledovne:

Hodnotím stupňom havarijná porucha, bezpečnosť a úžitkové vlastnosti hlavných konštrukčných častí sú vážne ohrozené.

Klasifikácia chýb a porúch podľa závažnosti chýb statického pôsobenia a bezpečnosti konštrukcie ⁴:

Hodnotím stupňom S-VII-konštrukcia s havarijnou poruchou s potrebou bezodkladnej sanácie.

Toto kritické hodnotenie platí pre murivo hradby (obr. 4) a pokračujúci plášťový odtrh v líci hradobného múru (obr. 4, 5, 6).

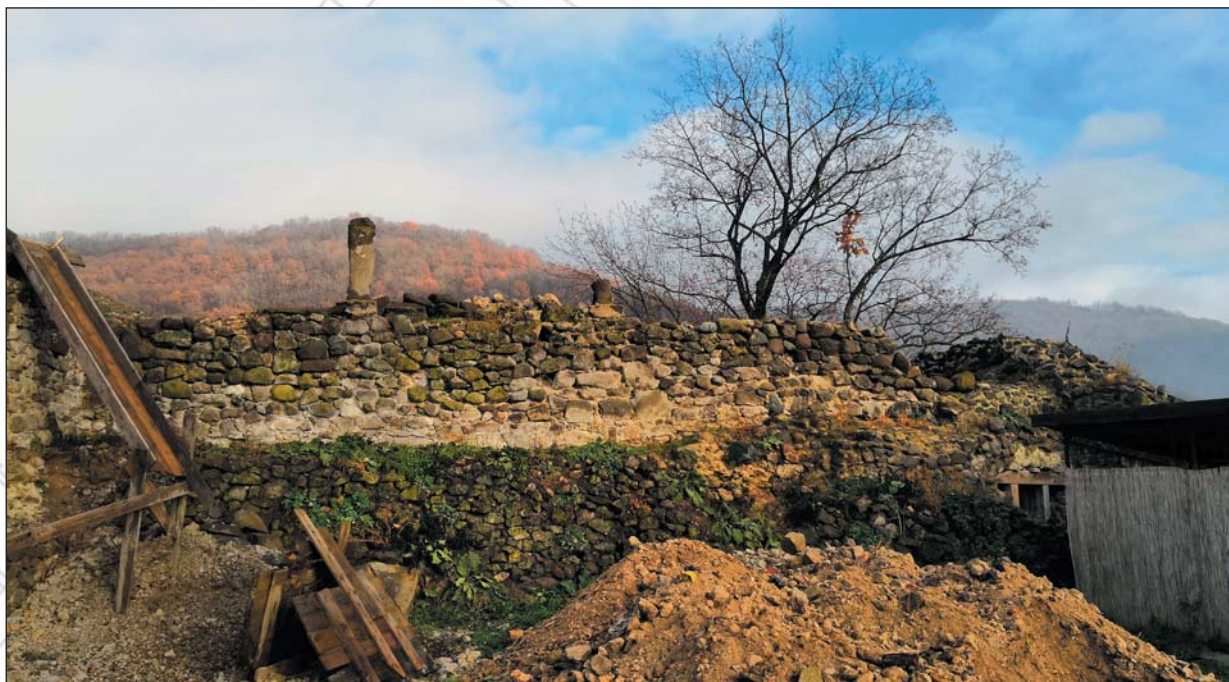
Obr. 4 Pohľad na zrútené časti novovekých parkových úprav

Obr. 5 Pohľad na deštrukciu novovekého muriva

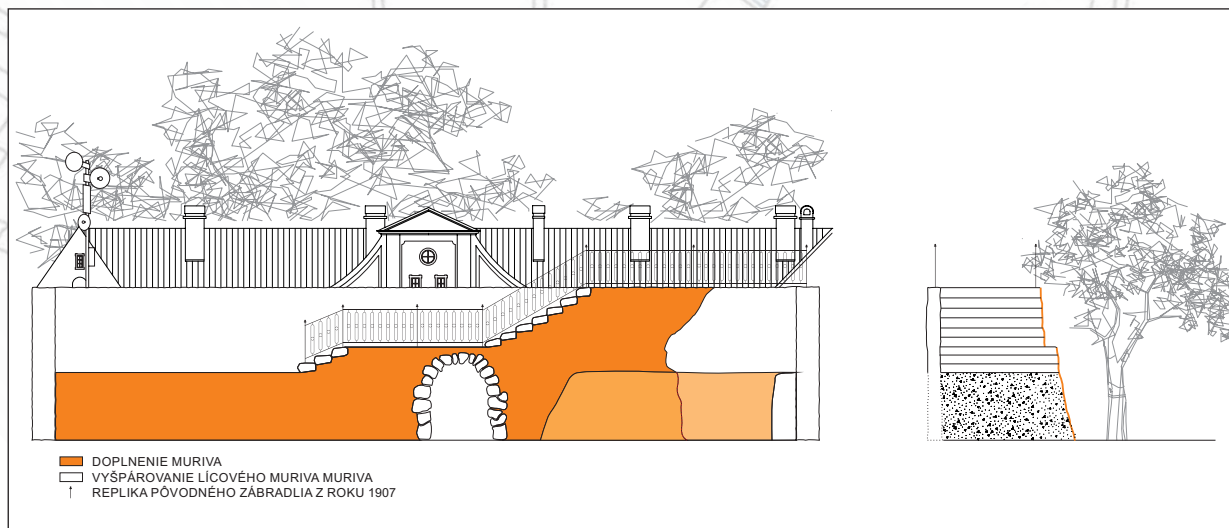
Obr. 6 Pohľad na zrútené časti novovekých parkových úprav.

Obr. 7 Pohľad na zrútené časti novovekých parkových úprav

Práce spojené so statickým zabezpečením hradu – časť horný hrad realizované v roku 2019

- **Výkopové práce** – odstránenie sute v zrútených častiach. Suť bola použitá na zásyp sond po archeologickom výskume. Pri zemných prácach bol zabezpečený povinný dohľad archeológa. Na realizáciu výkopových prác bolo vydané rozhodnutie KPÚ. Pri odstraňovaní sute boli nájdené murivá, ktoré boli zdokumentované a KPÚ v Banskej Bystrici nariadil ich zameranie.
- **Odstránenie častí nestabilného muriva**, ktoré bolo definované statikom ako degradované murivo až sypanina (zmes kameňa, odvápnenej malty a pôdy) ktorá po jarných dažďoch mohla byť nestabilná a následne sa mohla zrútiť. Takéto nestabilné časti nebolo možné prepájať s obnovovaným murivom bez vyjadrenia statika z dôvodu reálneho ohrozenia života a zdravia robotníkov pracujúcich na odstraňovaní muriva. Taktiež nebol zrejmy rozsah odstránenia murív a postup stavebných prác v novej situácii objavených statických porúch. Statik, Ing. Vladimír Kohút rozhodol o rozobratí zachovaných ale nestabilných častí muriva a ich rozsahu. Na základe vyjadrenia statika KPÚ Banská Bystrica ako štátny pamiatkový dozor odsúhlasil ďalší postup prác i rozsah rozobratia havarovaných murív. Kameň z rozobratých murív bol vytriedený a kvalitatívne vhodný bol použitý na domurovanie.
- **Odstránenie uvoľnenej malty** zo škár v časti existujúceho muriva

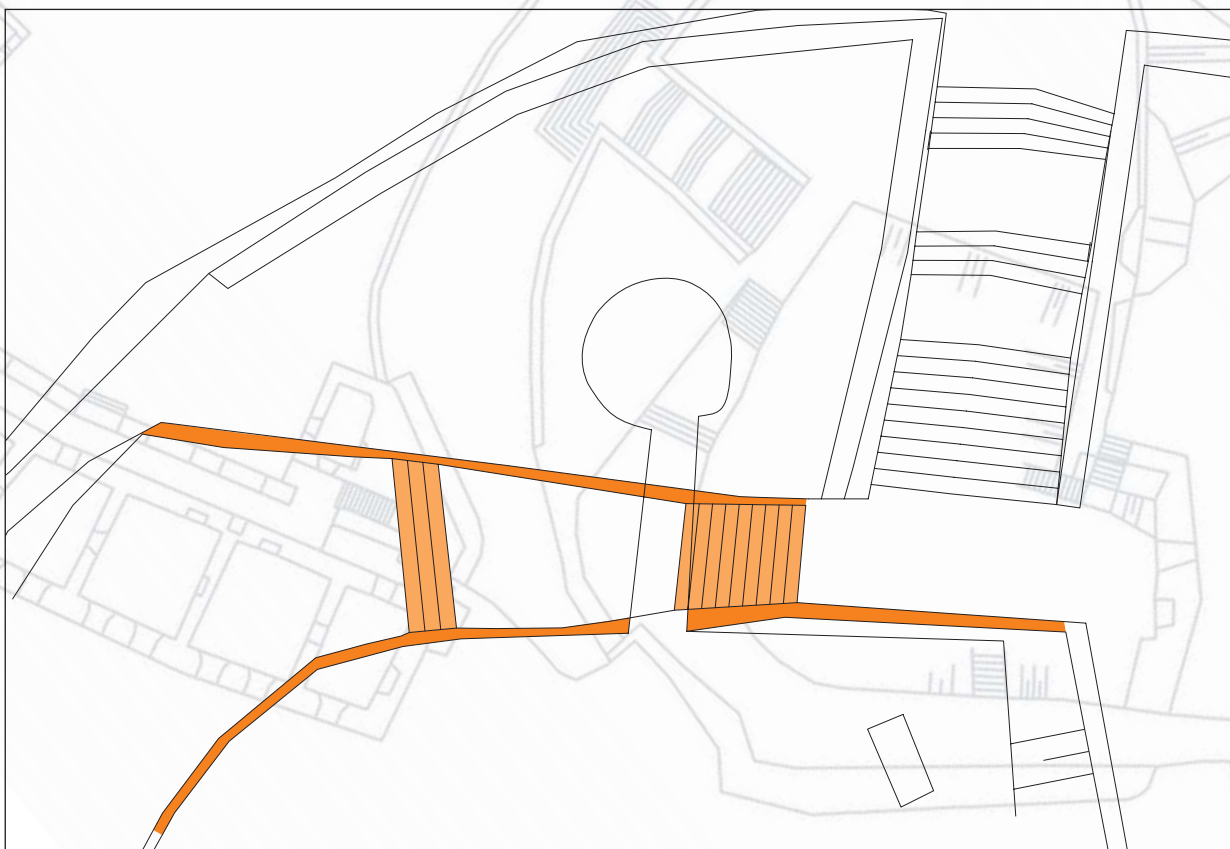

Obr. 8 Pohľad na novoveké parkové úpravy - obnova murív a schodiska

Obr. 9 Začiatok obnovy zrútených častí novovekých parkových úprav - zemné práce

- **Domurovanie** chýbajúcich (zrútených) častí prioritne pôvodným kameňom, vytriedeným zo sute. Skladba muriva bola zosúladená so zachovanými časťami murív.
- **Oprava klenby** v časti schodiska podľa statického posúdenia statikom.
- **Ručné škárovanie** existujúceho muriva vápennou maltou
- **Začistenie vyplnených škár** pod líce muriva
- **Zásyp ílovým tesnením** medzi domurovanými časťami. Nahradenie pôvodného zásypu suťou ílovým tesnením zamedzí prístupu zrážkových vôd.
- **Rekonštrukcia schodísk** uložením pôvodných kamenných schodiskových stupňov podľa zachovanej fotodokumentácie stavu pred zrútením.
- **vyčistenie staveniska**

Obr. 10 Pohľad na novoveké parkové úpravy - navrhovaný obnovy murív, schodiska a zábradlia

1. REALIZÁCIA PRÁČ

Obr. 11 Profil zrútených častí pred začatím prác. Sú viditeľné závažné statické poruchy - odtrh sekundárnej plenty, veľké kamenné segmenty v nestabilnej sypanine

Realizácia stavebno-konzervačných a záchranných prác

Prioritou VII. etapy pokračovali záchranné, stavebno-konzervačné práce na murivách torzálnych architektúry. V rok 2019 boli práce realizované v priestore 465/4 Záhrada vo vnútornom paláci horného hradu Modrý Kameň. Práce prebiehali v období máj - november 2019.

Práce na VI. etape začali 13.5.2019 prípravou staveniska, prípravou priestorov pre sociálne zázemie zamestnancov, pomocou dobrovoľníkov a koordinátora projektu. V tomto období prebiehala aj príprava v spolupráci s Úradom práce SVR vo Veľkom Krtíši - príprava dohody, výber vhodných uchádzačov o zamestnanie, výberové konania, administratívne práce, príprava dokumentov (návrhy pracovných zmlúv a pod.), zabezpečenie dodávok materiálu, spolupráca na zameraní.

Od 14.6.2018, kedy nastúpilo do zamestnania 12 robotníkov, začali stavebné práce na VII. etape. Zo začiatku boli realizované zemné práce - odstraňovanie suty, triedenie vyťaženého materiálu a jeho uloženie na dočasnú skládku.

Obnova západnej časti havarovaného obvodového muriva Horného hradu prebiehala v priestore 465/4 Záhrada vo vnútornom paláci horného hradu Modrý Kameň v súlade so statickým posudkom a projektovou dokumentáciou. Práce začali čistením staveniska od zrútených častí muriva, suty a zeminy, ktorá tvorila pôvodný zásyp. Od začatia prác prebiehal na stavenisku archeologický dohľad nariadený KPÚ v Banskej Bystrici, ktorý realizovala Mgr. Zuzana Kaličiaková.

Počas prác boli objavené historické konštrukcie, a závažné statické poruchy, ktoré mohli ohroziť životy a zdravie robotníkov pracujúcich na stavenisku. Z uvedeného dôvodu koordinátor zastavil práce, a na základe konzultácie s KPÚ v Banskej Bystrici určil kontrolný deň na stavbe za účelom posúdenia nálezov a statického stavu murív a metodiky pokračovania prác.

3H9KUFVXC6

465

Obr. 12 Pohľad na vyčistené stavenisko so zvyškami stabilných častí. Prebiehajúci predstihový archeologický výskum (Mgr. Zuzana Kaličiaková)

KPÚ v Banskej Bystrici vydalo rozhodnutie 2.7.2019 KPUBB-2019/15400-4/51645/BRE, statik projektu Ing. Vladimír Kohút vydal Stanovisko statika k výsledkom technickej obhliadky 23.7.2019 v ktorom určil ďalší postup prác na projekte. Na základe požiadavky KPÚ v Banskej Bystrici bolo zabezpečené geodetické zameranie archeologických nálezov - nových koštrukcií, predstihový archeologický výskum a pamiatkový výskum.

Po rozhodnutí statika práce pokračovali podľa pôvodnej dokumentácie, upravenej o stanovisko statika k situácii. Realizovalo sa kompletne rozobratie staticky narušených murív, archeologická sonda za účelom zistenia podkladu na založenie nového muriva ako i zachytenie pôvodného líca muriva. Boli zistené úseky s čiastočne stabilným murivom, v nestabilných častiach bolo založené nové základové murivo.

V nivelete opraveného základového muriva následne začali murárske práce na obnove obvodového muriva. Murivo bolo založené v celom profile - t.j. profil pôvodného muriva + domurovaná plenta (Obr. 15). Okrem vizuálnej simulácie pôvodnej plenty bola zabezpečená stabilita muriva v celom profile ako nosná časť pre obvodové murivo. Po domurovaní uvedeného profilu boli osadené odvodňovacie rúry a murárske práce pokračovali v profile pôvodného muriva. Po dosiahnutí nivelety klenby vchodu do podzemných častí bolo obnovované murivo realizované s ustupujúcimi prvkami (schodnica) pre následnú montáž pôvodných kamenných stupníc.

Na obnovu muriva boli priorine použité kamene z pôvodného muriva, pokiaľ mali zachované kvalitatívne parametre. Stabilita muriva bola zabezpečená previazaním (skladbou) a ako spojovací materiál bola použitá horúca malta (piesok + nehasené vápno, + metakaolín) podľa predpisu statika.

Po realizácii obnovy obvodového muriva prebiehala montáž kamenných stupníc schodiska. Boli použité pôvodné stupnice, chýbajúce boli doplnené ekvivalentným materiálom (pieskovec) - sekundárne kryty koruny získané z vytriedenej suty. Pôvodné stupnice vykazujú značné opotrebenie, vizuálne bolo schodisko obnovené do pôvodného stavu pred zrútením podľa požiadavky KPÚ v Banskej Bystrici. Takto obnovené schody však nevyhovujú požiadavkám na bezpečnosť návštevníkov, v časti návštevníckych trás navrhujem realizáciu nového schodiska ako prekrytie pôvodného. Ako materiál navrhujem ocelové pozinkované rošty v rámoch, takto sa zachová vizuálny kontakt návštevníkov s pôvodnými i obnovenými časťami a zabezpečia sa i požiadavky na bezpečnosť z hľadiska platných vyhlášok (Např. hrad Filákov)

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD BANSKÁ BYSTRICA

Naše číslo: KPUBB-2019/15400-4/51645/BRE

Vybavuje/kontakt: Mgr. Gabriela Brežňanová, PhD./+421 48 245 58 34

Banská Bystrica, 02.07.2019

ROZHODNUTIE

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, vecne a miestne príslušný orgán štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu, podľa § 11 ods. 1 a § 9 ods. 5 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“), v spojitosti s § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov vydáva toto

rozhodnutie :

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica (ďalej len „KPÚ Banská Bystrica“) podľa § 35 ods. 7 a v spojitosti s § 39 ods. 1 pamiatkového zákona

rozhodol

o nevyhnutnosti vykonať pamiatkový výskum, predstihový archeologický výskum, podľa § 35 ods. 2 písm. a) a c) a ods. 4 písm. a) pamiatkového zákona zameraný na potreby statického zabezpečenia architektúr záhrady (deštruovaného oporného múrika schodiska južne od muriva severozápadnej terasy), ktorá predstavuje jeden z pamiatkových objektov národnej kultúrnej pamiatky „Hrad s areálom“ v Modrom Kameni, zapísanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ďalej len „kultúrna pamiatka“ a „ÚZPF“) pod č. 465/1-14, na pozemku parc. CKN č. 2, 3, 4/1, 7/3, 9/2, 10, 12/1 v k. ú. Modrý Kameň, okres Veľký Krtíš, v správe Slovenského národného múzea, Vajanského nábrežie 2, 810 06 Bratislava; nájomca Ing. Ida Haľamová, C. Majerníka 17, 036 01 Martin, realizovaného oprávnenou právnickou osobou (ďalej len „oprávnená osoba“).

Na jeho vykonanie určuje nasledujúce **podmienky**:

- a) **druh výskumu**: archeologický predstihový
- b) **miesto a rozsah vykonávaného výskumu**: hradné jadro, územie pamiatkového objektu „Záhrada“ evidovaného v ÚZPF pod č. 465/4, na pozemku parc. KN-C č. 3 v k. ú. Modrý Kameň, okres Veľký Krtíš
- c) **spôsob vykonávania výskumu**: Archeologický výskum bude vykonaný nasledovne:
 - 1. Realizácia pásovej sondy s maximálnou hĺbkou 0,5 m situovanou východne od prahu sekundárneho vstupu do stredovekej veže (prebúraného v 19. storočí z priestoru zasypaného nádvorja hradu v rámci úprav ruín hradu na záhradu) za účelom overenia charakteru a skladby podlažia pre osadenie základov v roku 2016 deštruovaného oporného múrika schodiska (nachádzajúcom sa južne od muriva vymedzujúceho severozápadnú terasu) v rámci jeho

- sanácie. Pásová sonda bude na západnej strane siahť do sekundárneho vstupu do stredovekej veže, čím sa overí niveleta založenia muriva veže.
2. Po ukončení prác na sonde a dokumentácie archeologických kontextov KPÚ Banská Bystrica vykoná štátny pamiatkový dohľad, na ktorom sa určí spôsob založenia sanovaného oporného múrika schodiska.
 3. Počas vykonávaného terénneho výskumu je prípustné uplatniť moderné geodetické a fotogrametrické dokumentačné metódy.
 4. Výskumnú dokumentáciu spolu so stanoviskom Pamiatkového úradu SR (ďalej len „pamiatkový úrad“) odovzdať krajskému pamiatkovému úradu do 180 dní po ukončení terénnej časti výskumu; ak z objektívnych dôvodov nie je možné v uvedenej lehote dokumentáciu odovzdať, písomne požiadať o jej predĺženie.
 5. Výskum podrobne dokumentovať v grafickej a fotografickej podobe.
 6. Výskum bude ukončený záverečnou komisiou za prítomnosti zástupcu KPÚ Banská Bystrica.
 7. Každú zmenu zámeru, posudzovaného v tomto rozhodnutí je vlastník povinný prerokovať s KPÚ Banská Bystrica.
- d) **Podmienky vykonania výskumu** môžu byť počas jeho realizácie doplnené, prípadne upravené podľa aktuálnej nálezovej situácie. V prípade lokalizácie závažných hnutelných (napr. plastika, depot) a nehnuteľných nálezov (napr. zahĺbené archeologické objekty) ďalší postup oprávnená osoba vykonávajúca výskum prerokuje s KPÚ Banská Bystrica.

Odôvodnenie:

KPÚ Banská Bystrica dňa 24.06.2019 prijal žiadosť Ing. Idy Haľamovej, C. Majerníka 17, 036 01 Martin, nájomcu kultúrnej pamiatky „Hrad s areálom“ v Modrom Kameni evidovanej v ÚZPF pod č. 465/1-14, o vydanie rozhodnutia o nevyhnutnosti vykonať predstihový archeologický výskum zameraný na potreby statického zabezpečenia v roku 2016 deštruovaného oporného múrika schodiska situovaného južne od muriva vymedzujúceho severozápadnú terasu. Predmetný deštruovaný múrik schodiska patrí k architektúram záhrady (romantického parku), na ktorú bol hrad upravený zasypaním jeho ruín v 2. polovici 19. storočia. Záhrada predstavuje pamiatkový objekt evidovaný v ÚZPF pod č. 465/4 a nachádza sa na pozemku parc. KN-C č. 3 v k. ú. Modrý Kameň. Vydaniu rozhodnutia predchádzalo dňa 21.06.2019 pracovné stretnutie zástupcov správcu a nájomcu kultúrnej pamiatky, zástupcov KPÚ Banská Bystrica a realizátora architektonicko-historického výskumu a autora návrhu obnovy za účelom prerokovania postupu sanácie v roku 2016 deštruovaného oporného múrika schodiska a jeho ohliadky. Ohliadkou deštrukcie oporného múrika bolo zistené jeho pôvodne plytké založenie na sutinách zásypu hradného nádvorja a ruín stredovekej veže. Vychádzajúc z predpokladu zvýšenia stability sanovaného oporného múrika bolo konštatované, že jeho základy budú založené o cca 0,5 m hlbšie. Z toho vyplynula nevyhnutnosť vyhlbenia pásovej archeologickej sondy za účelom overenia charakteru a skladby podlažia pre osadenie základov sanovaného oporného múrika. Z pracovného stretnutia zo dňa 21.06.2019 bola spísaná zápisnica evidovaná na KPÚ Banská Bystrica pod ev. č. KPUBB-2019/15400-2/49581/BRE.

Hrad Modrý Kameň predstavuje ojedinelý príklad hradnej ruiny upravenej v 2. polovici 19. storočia do podoby záhrady (romantického parku). V rámci parkovej úpravy bol celý priestor hradného jadra zasypaný masívnou vrstvou hliny. Pod ňou zostali ukryté a konzervované murivá paláca a ďalších stavieb, ktoré sa dochovali do 2. polovice 19. storočia. Záhrada (romantický park) svojim členením do výškovo rozdielnych terás rešpektuje usporiadanie hradu na sklonku jeho existencie. Terasy približne kopírujú obrys renesančnej obvodovej zástavby priliehajúcej k hradbám a vymedzujúcej hradné nádvorie.

V rokoch 2013-2016 bol na hradnom jadre vykonávaný sondážny archeologický výskum za účelom sanácie obvodovej hradby hradu, odvodnenia priestorov parkánu a severozápadnej a severovýchodnej terasy. Archeologickým výskumom boli odkryté torzá pôvodných, stredovekých a renesančných architektúr parkánu, hradieb, veže, palácov a ich vnútorného členenia a vybavenia. Odkryté architektúry boli podrobené architektonicko-historickému výskumu, ktorým bol konštatovaný zložitý vývoj predovšetkým veže, ktorá predstavovala spolu s obvodovou hradbou najstaršiu stavebnú fázu hradu. Obe druhy pamiatkových výskumov priniesli nové, podrobnejšie informácie o stavebnom vývoji hradu, ktorý sa podľa výsledkov najnovšieho archívneho výskumu prvýkrát uvádza v listine z roku 1278 pri opise hraníc medzi majetkami Strháre a Osláre. V listine sa spomína hrad šľachtica Petra (prezývaného Forró), predka Balašovcov, ktorí hrad vlastnili až do jeho zániku. Podstatná časť hradného jadra bola vybudovaná v 13. a 14. storočí. K jeho výraznému poškodeniu a následnej prestavbe hradu došlo v 16. storočí, kedy zohral dôležitú úlohu ako jedna zo strategických protitureckých pevností. V roku 1575 dobyli hrad Modrý Kameň Turci, v ktorých područí bol do roku 1593. Pri ústupe Turci hrad vyhodili do vzduchu, takže v rokoch 1609-1612 ho museli nákladne zrekonštruovať. Opätovné poškodenie hradu sa v písomných prameňoch spomína v roku 1683, kedy ho dobývali vojská Imricha Tököliho. Po tejto udalosti Balašovci hradné jadro už neobnovovali, avšak palác v predhradí v 1. polovici 18. storočia barokovo prestavali na kaštieľ. Kaštieľ má pôdorys nepravidelného „U“ a je prístupný kamenným portálom, do ktorého ústi most cez hradnú priekopu.

Parkové úpravy z 2. polovice 19. storočia je potrebné považovať za historickú a hodnotnú súčasť vývoja hradu, čo sa odráža v zaradení parku do objektovej skladby hradu pod číslom 465/4. Pre ich kvalitatívnu úroveň je potrebné ich zachovať a obnovovať. Súčasťou parkových úprav z 2. polovice 19. storočia je aj oporný múrik schodiska, ktorého časť sa v roku 2016 zrútila. Jeho sanácia sa stala predmetom prác v rámci podprogramu 1.4 programu Obnov si svoj dom počas sezóny 2019 a bude realizovaná v zmysle schváleného zámeru a bodov uvedených v rozhodnutí KPÚ Banská Bystrica č. KPÚBB-2018/1820-20/102784/HUN zo dňa 20.12.2018.

KPÚ Banská Bystrica upozorňuje:

- podľa § 36 ods. 4 archeologický výskum je oprávnený vykonávať pamiatkový úrad alebo ním zriadená právnická osoba prostredníctvom fyzickej osoby, ktorá je v pracovnoprávnom vzťahu s pamiatkovým úradom alebo ním zriadenu právnickou osobou, spĺňa kvalifikačné predpoklady podľa § 35a ods. 3 písm. a) a c) a má poverenie od pamiatkového úradu alebo od ním zriadenej právnickej osoby na vykonávanie archeologického výskumu a archeologický ústav prostredníctvom osôb s odbornou spôsobilosťou; iná právnická osoba môže archeologický výskum vykonávať iba na základe oprávnenia vydaného ministerstvom
- podľa § 39 ods. 8 ak stavebník alebo ten, kto má rozhodnutie podľa odseku 1 vykonať, nemôže z objektívnych dôvodov zabezpečiť na vykonanie výskumu osobu podľa § 35a ods. 1 alebo, určí túto osobu ministerstvo na návrh pamiatkového úradu
- zoznam právnických osôb oprávnených Ministerstvom kultúry SR vykonávať archeologický výskum je k dispozícii na príslušných krajských pamiatkových úradoch, Pamiatkovom úrade SR a na internetovej adrese www.pamiatky.sk.

1. Pri zabezpečení archeologického výskumu je **vlastník povinný:**

- a) podľa § 38 ods. 3 pamiatkového zákona finančne zabezpečiť archeologický výskum
- b) pred začatím pamiatkového výskumu uzatvoriť s oprávnenou osobou podľa § 35a ods. 1 a § 36 ods. 4 zmluvu o vykonaní pamiatkového výskumu. Do uzatvárajúcej zmluvy o vykonaní archeologického výskumu sa uvedú podmienky vykonávania archeologického výskumu vyplývajúce z tohto rozhodnutia, hlavne druh, rozsah a spôsob vykonávania výskumu, nakladanie

s nálezmi a povinnosť spracovať výskumnú dokumentáciu podľa § 39 ods. 9 a 10 pamiatkového zákona a § 10 Vyhlášky Ministerstva kultúry SR č. 253/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov, vykonávajúcej pamiatkový zákon (ďalej len „vykonávacia vyhláška“), navrhovateľ súčasne poskytne osobe poverenej vykonaním archeologického výskumu kópiu tohto rozhodnutia

- c) jedno vyhotovenie výskumnej dokumentácie spracovanej oprávnenou osobou odovzdať podľa § 39 ods. 11 pamiatkového zákona bezodplatne KPÚ Banská Bystrica a Archeologickému ústavu SAV.

2. Pri vykonávaní archeologického výskumu je **oprávnená osoba povinná:**

- a) nález historických stavebných konštrukcií (napr. torza architektúry) bezodkladne ohlásiť KPÚ Banská Bystrica, ktorý rozhodne o naložení s predmetným nálezom a ďalšom postupe prác
- b) podľa § 39 ods. 7 pamiatkového zákona ten, kto pamiatkový výskum vykonáva na základe zmluvy podľa § 39 ods. 3, je povinný vykonať na ochranu pamiatkových hodnôt opatrenia proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu alebo odcudzeniu nálezu. Pamiatkový výskum nemožno vykonať, ak nie je zabezpečená následná ochrana nálezov alebo odstránenie nepriaznivých následkov pamiatkového výskumu
- c) výskumom získané odborné poznatky spracovať vo výskumnej dokumentácii, ktorá bude vypracovaná v súlade s kritériami, ktoré určuje § 10 vykonávajúcej vyhlášky
- d) podľa § 39 ods. 5 pamiatkového zákona oznámiť KPÚ Banská Bystrica 5 dní vopred začatie archeologického výskumu a bezodkladne ukončenie terénnej časti výskumu.

KPÚ Banská Bystrica konal podľa § 35 ods. 7 a v spojitosti s § 39 ods. 1 pamiatkového zákona, a vzhľadom na situovanie stavby rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Štátny pamiatkový dohľad na úseku ochrany pamiatkového fondu podľa § 11 ods. 2 písm.

- a) pamiatkového zákona počas realizovania archeologického výskumu vykoná KPÚ Banská Bystrica.

Podľa § 44a pamiatkového zákona toto rozhodnutie po uplynutí troch rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti stráca platnosť, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahuje.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie Krajskému pamiatkovému úradu Banská Bystrica, Lazovná č. 8, 975 65 Banská Bystrica v súlade s § 53 a 54 správneho poriadku v lehote 15 dní odo dňa doručenia. Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. arch. Zuzana Klasová
riaditeľka
krajského pamiatkového úradu

Doručuje sa

Ing. Ida Haľamová, C. Majerníka 17, 036 01 Martin

SNM, Múzeum bábkarských kultúr a hračiek, Hradu Modrý Kameň, Zámocká 1, 992 01 Modrý Kameň ✓

Na vedomie

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, Lazovná č. 8, 975 65 Banská Bystrica

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, pracovisko Lučenec, Nám. Republiky 26, 984 01 Lučenec

PRODIS+, s.r.o.

Spoločnosť zapísaná v OR Okr. Súdu Bratislava I, odd. Sro, vložka: 107109/B

Sídlo: Tvarožkova 17, 81103 Bratislava

Tel.: +421 903 425242, E-mail: kohut@prodis.sk

Vec:

HRAD MODRÝ KAMEŇ - OBNOVA A KONZERVÁCIA TORZÁLNEJ ARCHITEKTÚRY

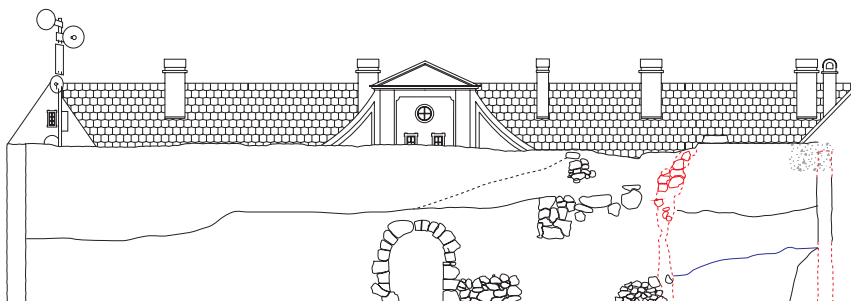
Horný hrad, novoveké parkové úpravy z 2. polovice 19. storočia

Stanovisko statika k výsledkom technickej obhliadky 23.7.2019

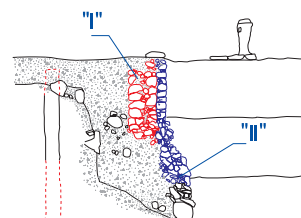
Podklady:

[01] Projekt statického zabezpečenia; Ing. Vladimír Kohút, 10.12.2018

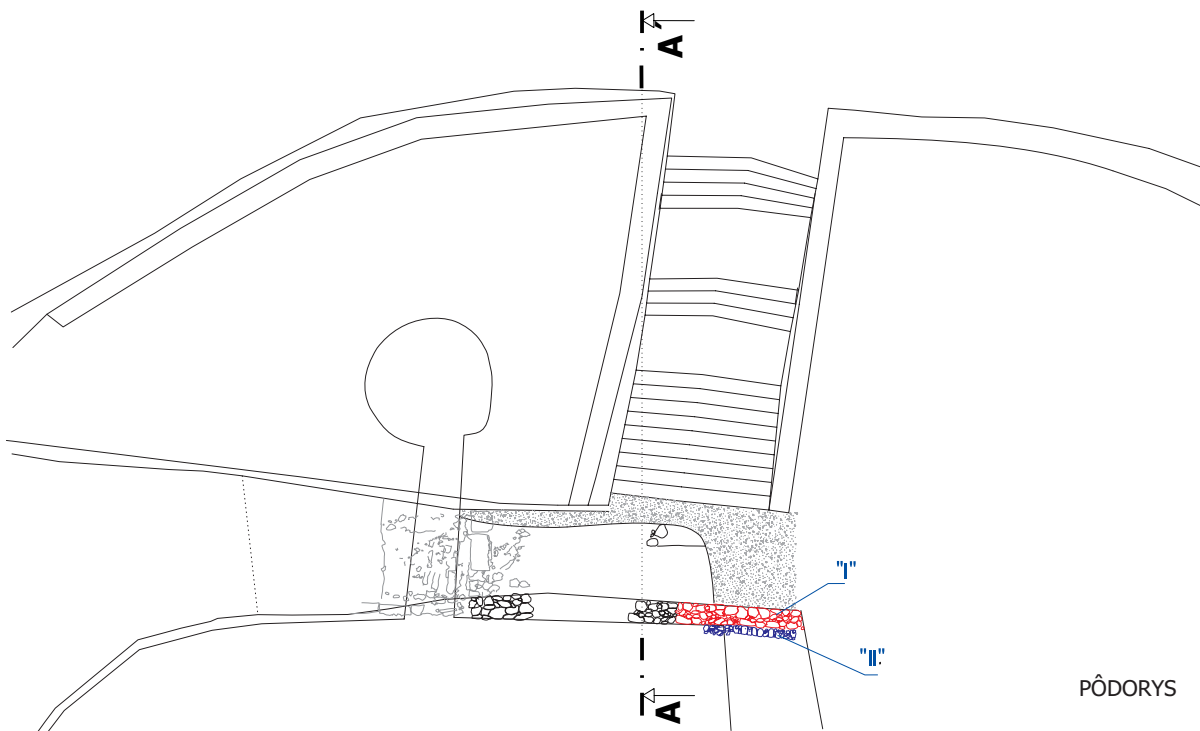
[02] Zameranie havarovanej časti 465/4 - Záhrada; ProArt Design, 5.8.2019

POHĽAD SEVERNÝ

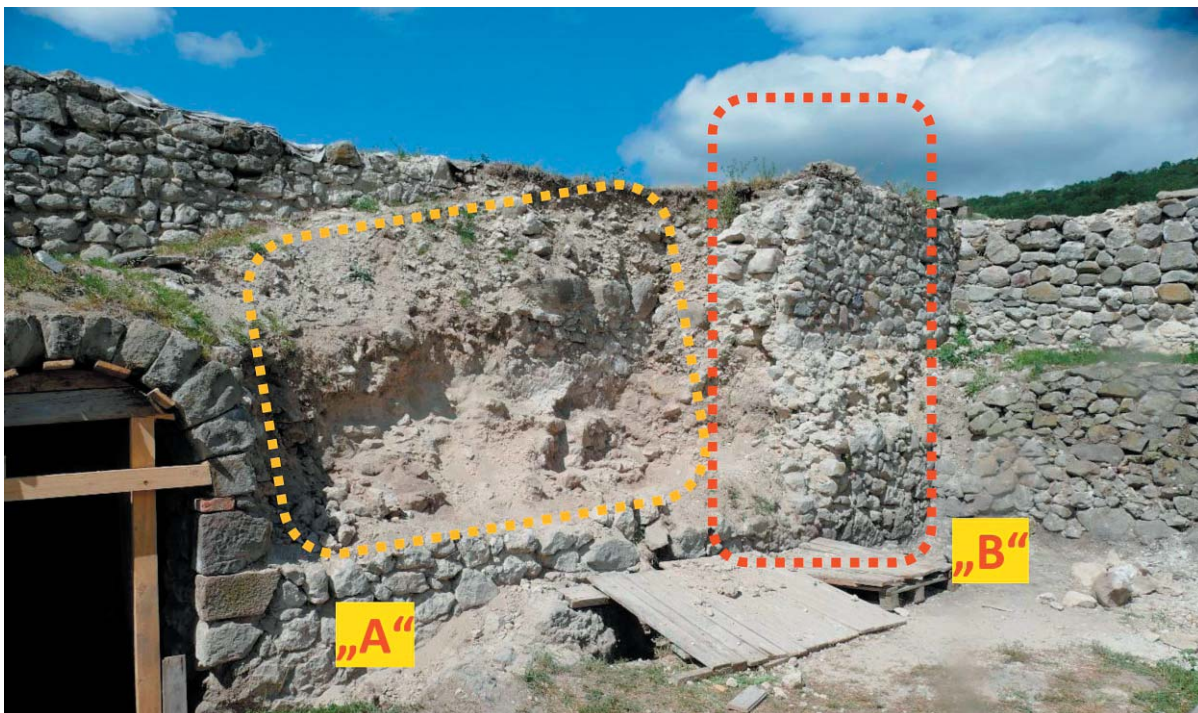

REZ A - A'

PÔDORYS

obr.01 zameranie havarovanej časti [02]

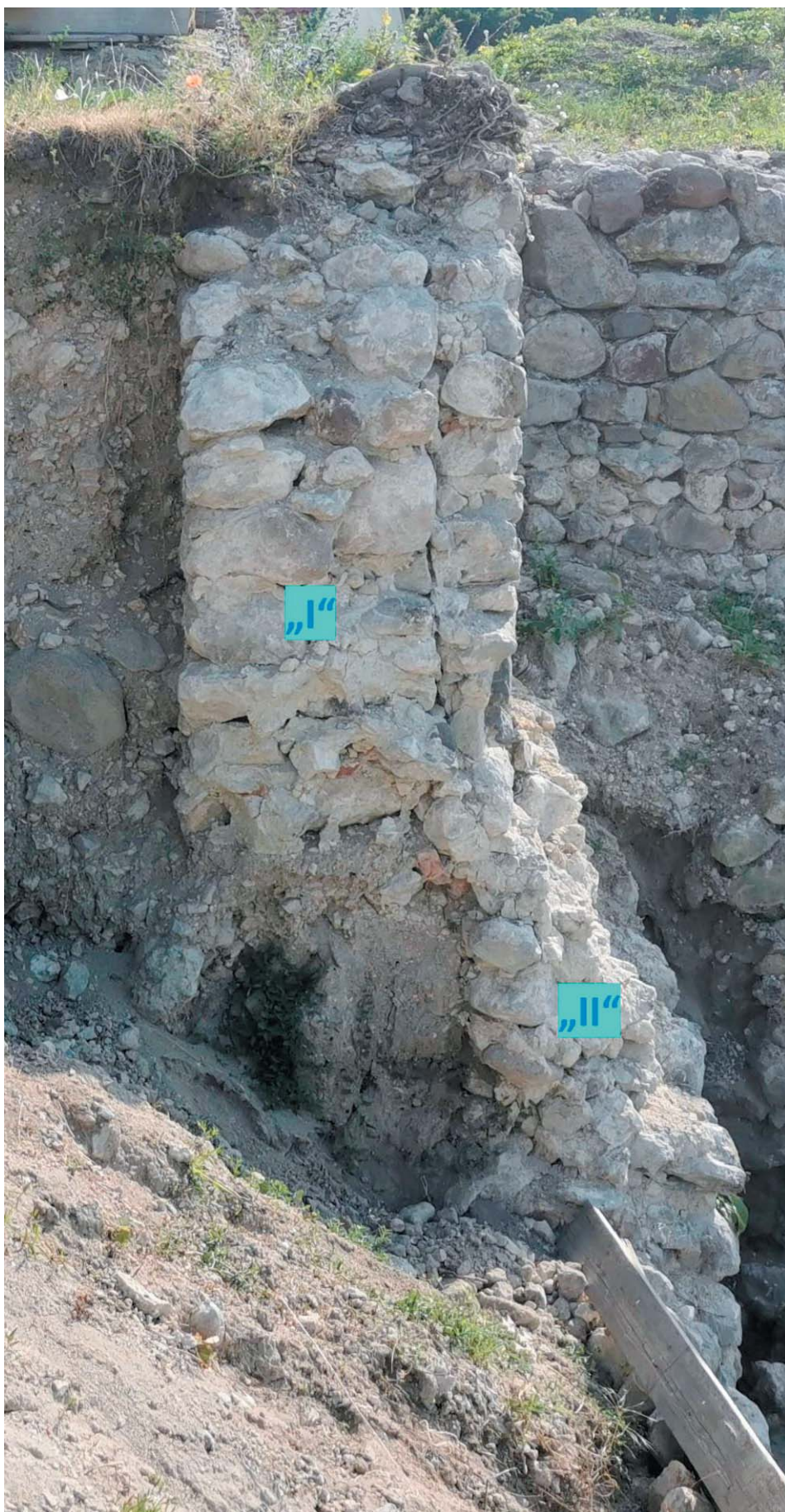

obr.02

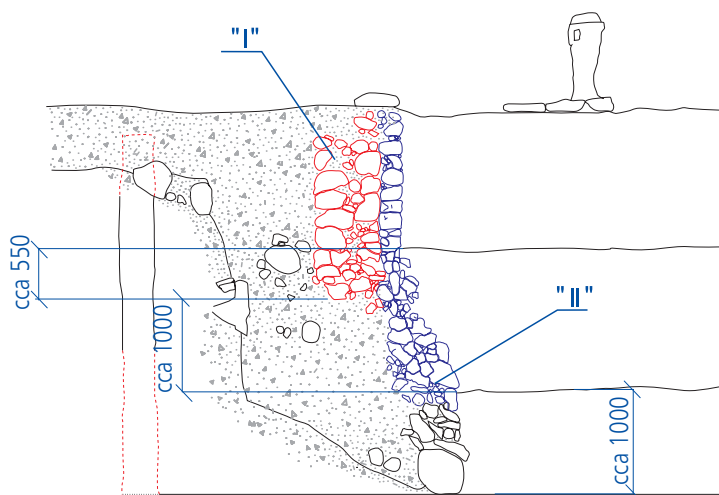
Predmetom obhliadky bol stav muriva, ktorý je na obr.02 označený položkou "B". Jeho pokračovanie juhozápadným smerom sa zrútilo (pol."A" na obr.02).

obr.03

obr.04

obr.05

Po zrútení časti "A" sa odhalil prierez opornému múru z obdobia novovekých parkových úprav Horného hradu. Ako je zrejmé z predchádzajúcej grafickej dokumentácie oporný múr pozostáva z dvoch častí "I" a "II" nerovnako založených. Staršia časť "I" má základovú škáru v úrovni cca 55 cm pod úrovňou vyššej terasy a cca 1 m nad výškovou úrovňou spodnej terasy. Zložený oporný múr ("I" a "II") vznikol vo dvoch stavebných etapách. Pri prehĺbení terénu pri opornom múre "I" nedošlo k jeho riadnemu podchyteniu a nový výškový rozdiel zabezpečili len primurovaním vo forme plentáže "II".

V celom úseku nebolo zabezpečené odvedenie vody tak, aby táto nepôsobila negatívne na dodatočne vybudované časti oporného múru. V úseku "A" (zrútený oporný múr) voda prenikajúca násypom najprv rozpustila vápno a vyplavila ho z malty, čím sa znížila jej pevnosť. Neskôr sa z malty vyplavili zrnká piesku, došlo k zníženiu malty v murive, zvýšila sa jeho "medzerovitosť" (vznik kavern), vznikali deformácie muriva zaťažením vlastnou váhou ("búlenie" muriva, odtrhávajúce líca od jadra). Tesne pred haváriou malo murivo charakter kamennej "rovnaniny", ktorá mala podstatne zníženú pevnosť v tlaku i šmyk u a nebola viac spôsobilá odolávať vodorovnému zaťaženiu. Na tomto procese sa okrem vody podieľal aj ľad, ktorý uvoľňoval jednotlivé kamene a vyvolával deformácie zväčšovaním objemu v škárach a trhlinách.

Rovnakej deštruktívnej činnosti vody bol vystavený aj (zatiaľ) existujúci úsek "B". Časť "II" oporného múru na tomto úseku má už úplne charakter kamennej rovnaniny. Pri jeho prípadnom premurovaní, resp. podmurovaní objemu "I" hrozí zrútenie (ušmyknutie) časti celého objemu.

Navrhujem rozobratie oboch častí ("I" i "II") predmetného úseku novovekého oporného múru a jeho znovuvymurovanie s riadnym založením.

V Bratislave, 8.8.2019

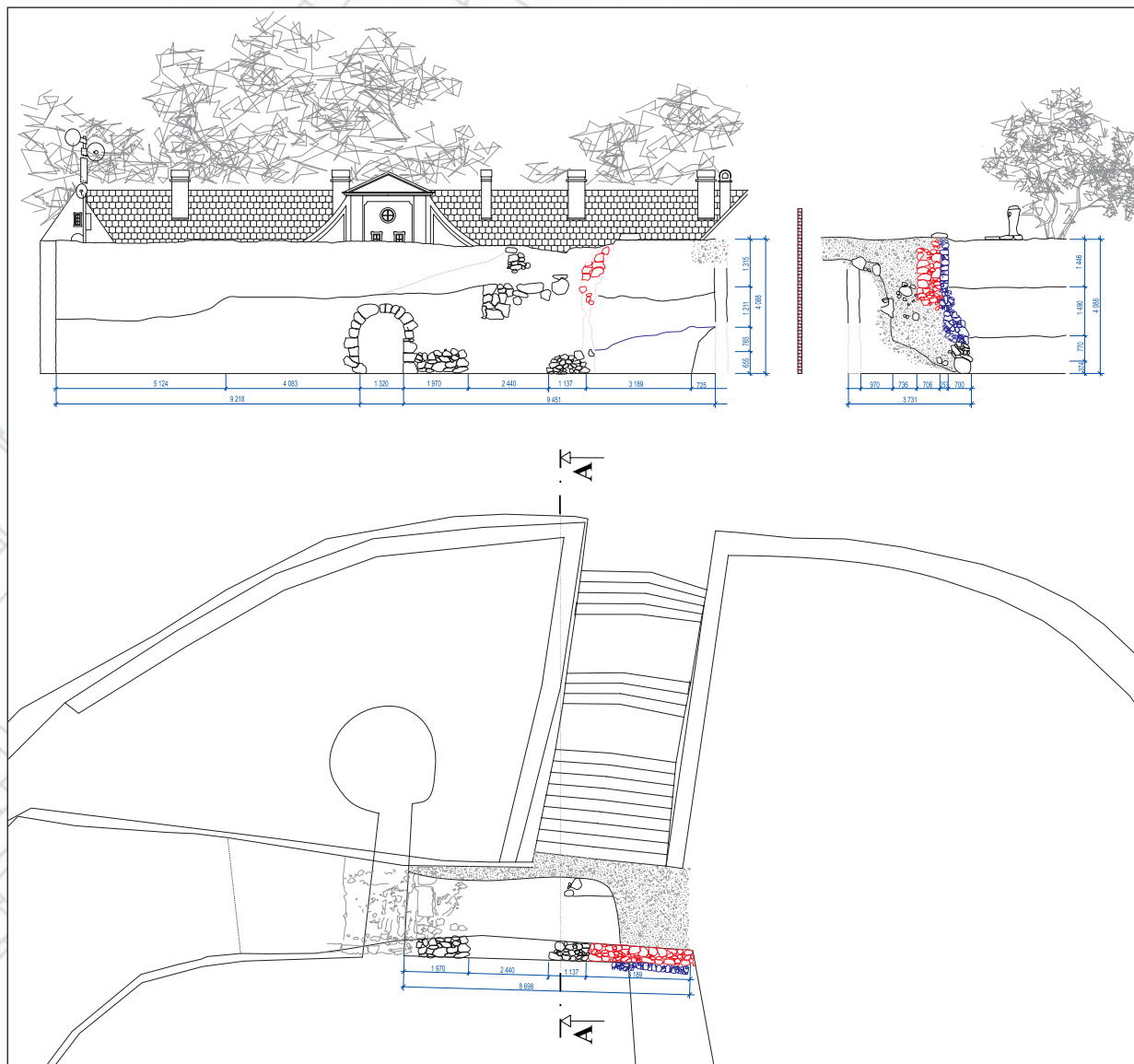

Kohút

3H9KUFVXC6

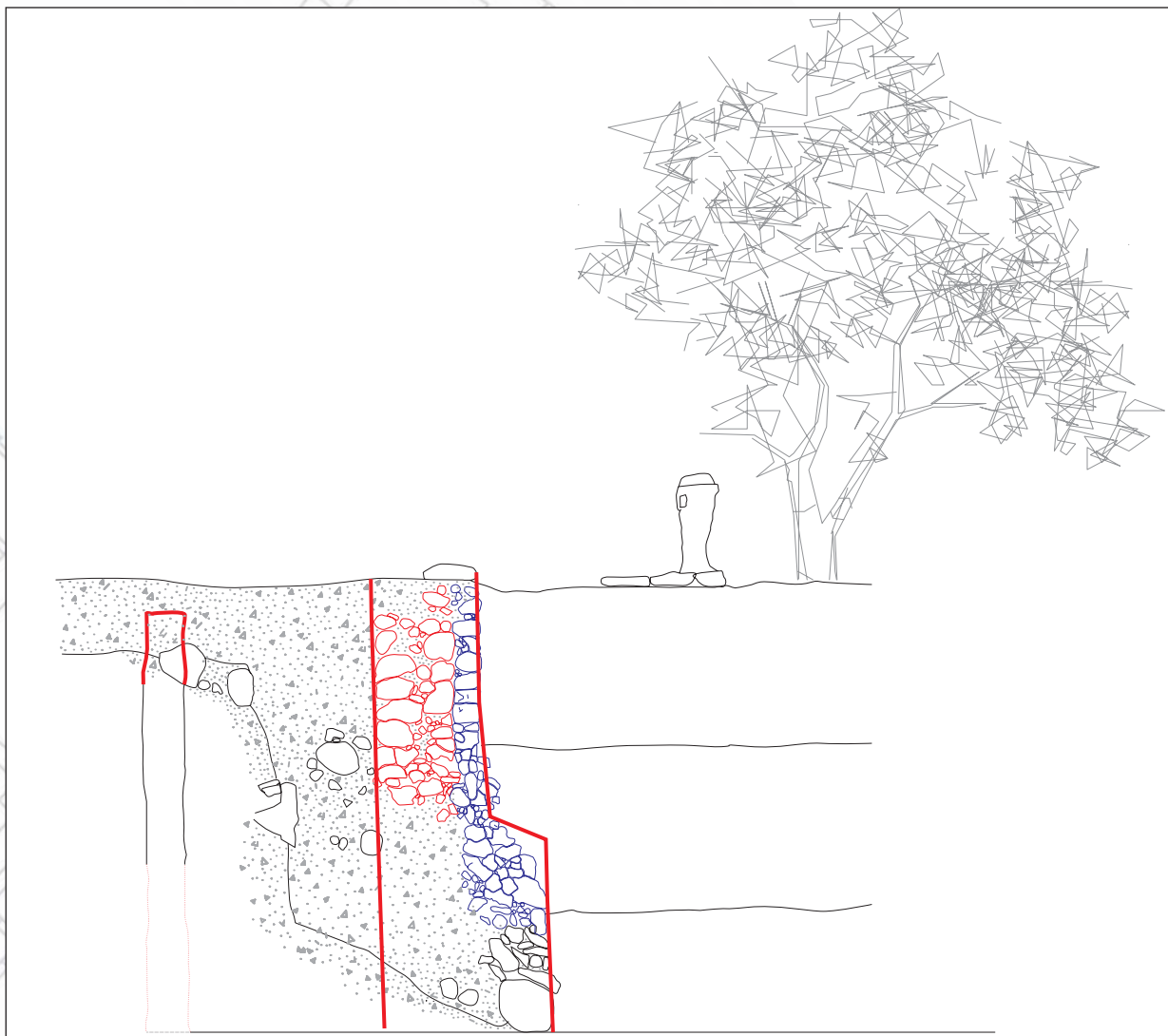
465

Obr. 13 Zameranie nových situácií

Obr. 14 Pohľad na novo založené murivo

Obr. 15 Detail z realizačnej dokumentácie - schéma náhrady pôvodného staticky narušeného muriva novým, súvislým murivom, avšak v profile pôvodného muriva

Obr. 16 Stavebné práce pri obnove muriva

3H9KUFVXC6

465

Obr. 17 Stavebné práce pri obnove muriva

Obr. 18 Stavebné práce pri obnove muriva

3H9KUFVXC6

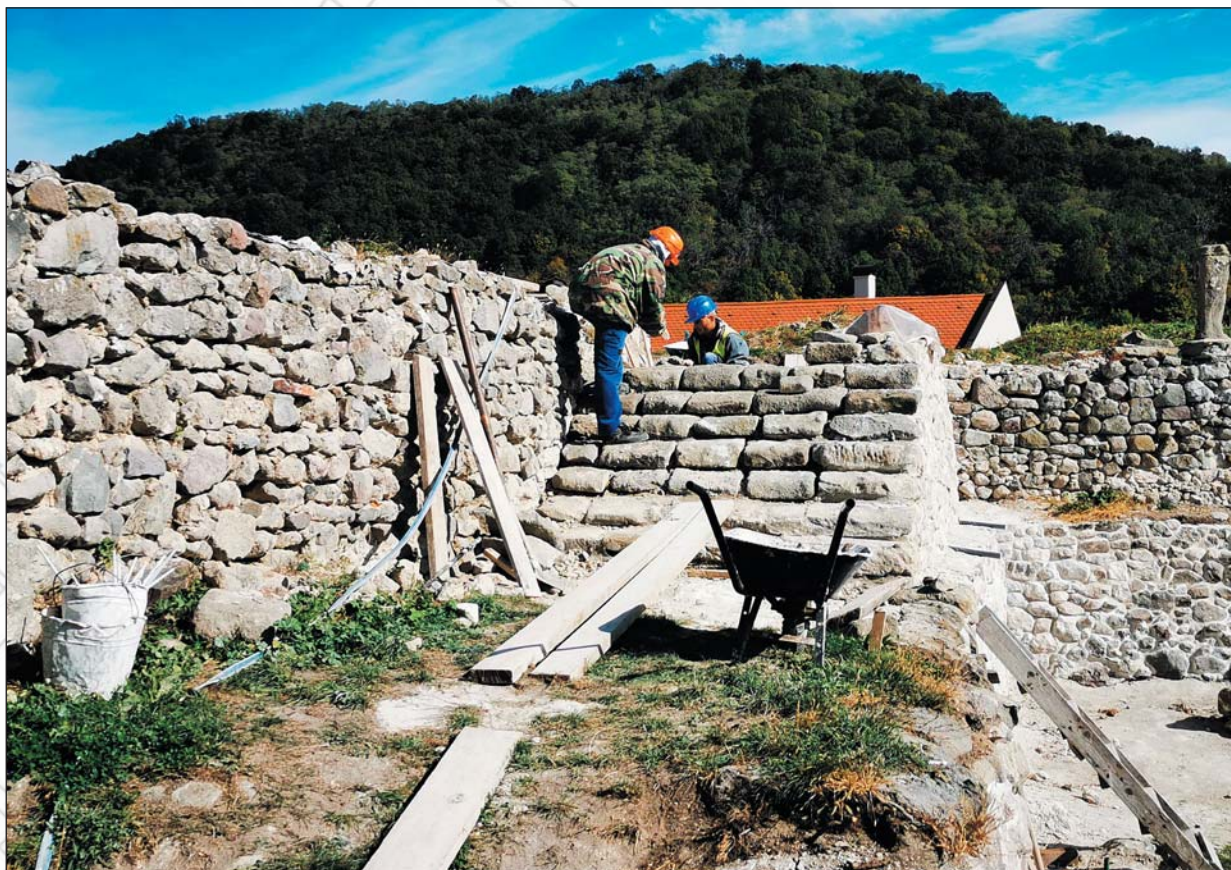
465

Obr. 19 Stavebné práce pri obnove muriva

Obr. 20 Stavebné práce pri obnove muriva. Hĺbkové škárovanie existujúceho muriva

Obr. 21 Montáž schodiskových stupnic

Obr. 22 Montáž schodiskových stupnic

3H9KUFVXC6

465

Obr. 23 Obnovené schodiskové stupnice

Obr. 24 Obnovené schodiskové stupnice - celkový pohľad

3H9KUFVXC6

465

Obr. 25 Obnovené obvodové murivo a schodisko

Obr. 26 Obnovené obvodové murivo a schodisko. Dokončovacie práce - hĺbkové škárovanie

Obr. 27 Pohľad na obnovené obvodové murivo SV terasy v roku 2019 a časti, ktoré je potrebné opraviť.

Obr. 28 Obnovené obvodové murivo a schodisko. Stav v októbri 2019

Stavebné práce na sanácii muriva prebiehali do októbra 2019, následne boli realizované zemné práce - zníženie nivelety sekundárneho vstupu do stredovekej veže (prebúraného v 19. storočí z priestoru zasypaného nádvorja hradu v rámci úprav ruín hradu na záhradu) za účelom overenia charakteru a skladby podlažia pre osadenie základov. Po výkopových prácach prebiehal archeologický výskum (Mgr. Zuzana Kaličiaková).

Odkryté murivá boli vyšpárované horúcou maltou, bola opravená klenba sekundárneho vstupu. Začiatkom novembra 2019 boli začaté práce na odvodnení.

3. STAVEBNÉ PRÁCE - SANÁCIA VLNKOSTI OBJEKTU

Obr. 29 Montáž odvodňovacích prvkov pri oprave muriva - zrealizovaná hydroizolácia zhutneným ílovým tesnením s odvedením zrážkových vôd, rúrami

Po realizácii sanácie obvodového muriva Horného hradu, v časti hradnej ruiny NKP Hrad Modrý Kameň - záhrada (465/4) nasledovala realizácia odvodnenia. Obvodnenie bolo realizovné už pri sanácii muriva - montáž odvodňovacích rúr, po dokončení obnovy muriva boli realizované práce na odvodnení.

Aby sa zamedzilo prenikaniu zrážkových vôd do muriva, boli práce zamerané na sanáciu vlhkosti a to realizáciou ílového tesnia na rubovej strane obnoveného muriva. Práce na sanácii vlhkosti spočívali v ručnom presune hmôt - ílu zo skládky pred hradom, následne boli ílom zasypávané priestory za rubovým murivom. Íl bol vlhčený a zhutňovaný po 20 cm ručne i vibračnou doskou do celkovej hrúbky 1 m. Povrch ílového tesnenia bol vyspádovaný k rúram v murive, ktoré slúžia na odvod vody mimo obvodové murivo. Na ílové tesnenie bola aplikovaná separačná PVC fólia, prekrytá geotextíliou, následne prisypaná zeminou.

V ďalších etapách bude potrebné pokračovať v sanácii vlhkosti, pre celkovú sanáciu objektu bude v roku 2019 vypracovaná projektová dokumentácia.

Obr. 30 Montáž ílového tesnenia po oprave muriva - presun hmôt

Obr. 31 Montáž ílového tesnenia po oprave muriva - zrealizovaná hydroizolácia zhutneným ílovým tesnením s odvedením zrážkových vôd, (október 2019) pred dokončovacími prácami (zásyp zeminou, zatrávnenie pochôdznej plochy)

Obr. 32 Sanácia oporného muriva hlavného schodiska

Obr. 32 Montáž ílového tesnenia po oprave muriva - zrealizovaná hydroizolácia zhutneným ílovým tesnením s odvedením zrážkových vôd, (október 2019) pred dokončovacími prácami (zásyp zeminou, zatrávnenie pochôdznej plochy)

Obr. 33 Montáž ílového tesnenia po oprave muriva - zrealizovaná hydroizolácia zásypmi ílu a jeho následným vlhčením a zhutnením (Obr. 34) a odvedením zrážkových vôd, (október 2019) pred dokončovacími prácami (zásyp zeminou, zatrávnenie pochôdznej plochy)

Obr. 34 Zhutňovanie ílového tesnenia vibračnou doskou

Obr. 35 Zhutnené ílové tesnenie pred zásypom zeminou

Obr. 36 Zásyp ílového tesnenia zeminou

Obr. 37 Obnovené obvodové murivo a schodisko. Stav k ukončeniu etapy v novembri 2019

3H9KUFVXC6

465

4. PROJEKT V MÉDIÁCH

4/2019

3€

MÚZEUM

Metodický, študijný a informačný recenzovaný časopis pre zamestnancov múzeí a galérií

Múzeum a dobrovoľníctvo

Dobrovoľnícka činnosť občianskeho združenia Hradčan v Modrom Kameni

Miloslav HALAMA
Hradčan
občianske združenie

Volunteering activities of the civic association Hradčan in Modrý Kameň

The civic association Hradčan was founded in 2007. Its aim is to provide activities aiming at the rescue, revival and use of the national cultural monument – the Modrý Kameň Castle; activities to identify financial resources that would stop the unfavourable process of destruction and support the reconstruction of this object; support the activities and the development of the SNM-Museum of Puppet Cultures and Toys residing in the castle premises; create space for the communication and presentation of various cultural genres, regional and cross border cooperation. The association also focuses on the support of publication activity, including our own publishing, related to the history and the presence of this town.

Občianske združenie Hradčan v Modrom Kameni je dobrovoľným združením jednotlivcov ochotných venovať svoj čas aktivitám smerujúcim k obnove, popularizácii a zmysluplnému využitiu historického a kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky a mesta Modrý Kameň – hradu Modrý Kameň – v záujme rozvoja mesta a širšieho regiónu. Bolo založené 22. augusta 2007. Už vo svojom názve nesie posolstvo niekdajšej slávy významného centra regiónu severného Novohradu, mesta Modrý Kameň, ktoré v roku 2009 oslávilo 40. výročie udelenia štatútu mesta. Aj predtým bolo centrom severného Novohradu s ruchom spoločenského, politického a hospodárskeho života. Prúdili do neho zástupy ľudí za nákupmi, na úrady, k lekárovi a pod. Do roku 1960 bolo sídlom okresu Modrý Kameň.

Dnes je mestečko tiché a pokojné. S veľkým kultúrnym a prírodným potenciálom verí, že čas rozvoja a prosperity opäť stojí pred jeho bránami. Obyvateľom dodnes zostalo z minulosti pomenovanie Hradčania. Úloha zveladiť mesto a vybudovať z neho turisticky príťažlivé, príjemné, služby poskytujúce sídlo, kam sa každý rád vráti, je aj na nich. Občianske združenie, ktoré na tieto ciele založili, je prostriedkom na podporu rôznych kultúrnych aktivít v meste, záchranu

historického a prírodného dedičstva, spoluprácu s miestnou samosprávou, so všetkými spoločenskými inštitúciami, s podnikateľskými subjektmi a jednotlivcami, ktorým osud mesta leží na srdci.

Občianske združenie sa zameriava aj na podporu vydavateľskej činnosti a na vlastnú vydavateľskú činnosť o histórii a súčasnosti mestečka. Významnou zložkou aktivít je aj objavovanie bielych miest slávnej histórie mesta, ktorých skrýva ešte dosť – artefaktov, informácií pamätníkov, zabudnutých dokumentov, drobných prvkov architektúry, ktoré si všimne a uchová iba citlivé oko fotoaparátu. To všetko chceme zachrániť a sprostredkovať súčasným Hradčanom, najmä deťom, mládeži a novým obyvateľom mesta, ktorých stále pribúda.

Ciele občianskeho združenia Hradčan

Cieľmi občianskeho združenia je

- vyvíjať činnosť smerujúcu k záchrane, obnove a využívaniu národnej kultúrnej pamiatky hradu Modrý Kameň;
- podporiť svojou činnosťou vyhľadávanie finančných zdrojov na zastavenie nežiaduceho procesu deštrukcie a na rekonštrukciu tohto objektu;
- podporovať činnosť a rozvoj SNM-Múzea bábkarských kul-

Stredoveké dni na hrade Modrý Kameň, 2012

túr a hračiek, ktoré sídli v objekte hradu Modrý Kameň;
- vytvoriť priestor na komunikáciu a prezentáciu rôznych kultúrnych žánrov, regionálnu a cezhraničnú spoluprácu. Tieto ciele občianske združenie napĺňa už vyše 12 rokov činnosťami, ktoré sú zamerané na záchranu NKP hradu Modrý Kameň i okolitých objektov súvisiacich s hradom.

Prehľad spolupráce OZ Hradčan a SNM-Múzea bábkarských kultúr a hračiek v rokoch 2007 – 2019

Podujatia a vydavateľská činnosť

Občianske združenie Hradčan začalo podporovať činnosť a rozvoj SNM-Múzea bábkarských kultúr a hračiek (SNM-MBKH) v roku svojho založenia pomocou členov OZ pri rekonštrukcii a reštaurovaní maringotky bábkarskej rodiny Dubských, ktorú získalo múzeum do svojich zbierok. Maringotka bola v havarijnom stave. Bola potrebná kompletná obnova jej drevenej konštrukcie, konzervácia pôvodných segmentov, zhotovenie fixnej oceľovej konštrukcie na trvalé umiestnenie a následné osadenie v areáli múzea. Za akvizíciu kočovného divadla Dubských a rekonštrukciu maringotky získalo SNM-MBKH výročnú cenu časopisu *Pamiatky a múzeá* za rok 2006.

V roku 2009 OZ Hradčan organizovalo podujatie *Stredoveké dni na hrade Modrý Kameň* a podporilo tvorbu oltárneho obrazu sv. Anny do Kaplnky sv. Anny od akad. maliarky Dariny Gladišovej. V tom istom roku vydalo publikáciu autorky Evy Šoóšovej *Drámy na hrade*, ktorá formou divadelných drám opisuje chvíle, keď hrad Modrý Kameň ožil príbehmi o svojej dávnej a slávnej histórii, keď tu žil mocný uhorský magnátsky rod Balašovcov (Balassa). Jeho príslušníci sa za mnoho storočí svojho života zapísali do dejín Európy významnými činmi. Hrad Modrý Kameň bol domovom mnohých generácií tohto rodu – od prvej písomnej zmienky z roku 1290 až do polovice 19. storočia.

V roku 2009 OZ Hradčan získalo grant z konta Orange *Prekročme spolu bariéry*. Projekt si vytýčil tri základné ciele: prehĺbenie medzikultúrnej spolupráce a výchova k tolerancii v spoločnosti, najmä medzi obyvateľmi mesta Modrý Kameň; vytvorenie priestoru pre voľnočasové aktivity rómskych aj nerómskych detí v Modrom Kameni vytvorením detského

bábkového súboru pod vedením pracovníkov SNM-MBKH; osvetové pôsobenie na mládež pomocou výchovných divadelných predstavení Modrokamenského bábkového divadla Kamienok. Deti spoznali históriu bábkového divadla, naučili sa rozoznávať typy bábok a k nim adekvátne bábkové scény, dozvedeli sa základné triky pri rečovom prejave a hlasovom znázornení rôznych postáv, naučili sa tiež animovanie neživých predmetov. Vyskúšali si vedenie rôznych typov bábok a tiež výrobu improvizovaných bábok (bábok zhotovených z bežných predmetov).

V roku 2010 spolupráca OZ Hradčan a SNM-MBKH úspešne pokračovala nákupom historických pohľadníc do zbierok múzea, organizovaním *Činoherných divadelných predstavení na hrade Modrý Kameň*, podujatia *Vianoce na hrade Modrý Kameň*. OZ finančne podporilo koncert vokálneho súboru Gregoriana.

V roku 2010 pokračovalo OZ Hradčan v podpore múzea vydaním skladačky o SNM-MBKH, plagátov *Nočné prechádzky na hrade Modrý Kameň*, *Kultúrne večery na hrade Modrý Kameň*, *Gaštanové slávnosti*, organizáciou podujatí *Stredoveké dni na hrade Modrý Kameň* a realizáciou informačnej tabule pre SNM-MBKH. V roku 2011 vydalo publikáciu modrokamenského autora Jána Fekete-Apolkina *Z hradu papulky*. V nasledujúcom roku sa podieľalo na organizovaní podujatia *Stredoveké dni na hrade Modrý Kameň*.

V roku 2016 OZ Hradčan vydalo pre SNM-MBKH zborník z II. medzinárodnej konferencie *Valentín Balaša a jeho doba – historické súvislosti* (zost. H. Ferencová a E. Antolová). Vydanie publikácie bolo podporené z grantového systému Ministerstva kultúry SR Obnovme si svoj dom, podprogramu 1.3. V roku 2018 vydalo pre múzeum brožúru H. Ferencovej *Uhorský rod Balašovcov na hrade Modrý Kameň*. Vydanie bolo podporené z dotácie Ministerstva financií SR.

V roku 2019 pripravuje publikáciu autorov Ján Beljak – Helena Ferencová – Miroslav Haľama – Pavol Maliniak – Michal Šimkovic *Výskum a obnova hradu Modrý Kameň 2013 – 2019*.

Stavebná obnova hradu Modrý Kameň

V roku 2010 sa začala spolupráca OZ Hradčan a SNM-MBKH na stavebnej obnove príľahlých objektov múzea nachádza-

Obnova muriva severného parkánu, 2013

Obnova muriva severného parkánu, 2013

Obnova západného hradbového múru, 2015

júcich sa v havarijnom stave, a to obnovou cintorína šľachtického rodu Balašovcov, ktorý sídlil na hrade. Obnova bola financovaná z grantu Nadácie VÚB. Spočiatku spočívala v odstraňovaní náletovej zelene a úpravy priestoru s pomocou dobrovoľníkov. Následne bol terén upravený stavebnými mechanizmami, stavebne opravená centrálna hrobka (zrútená klenba) a odborne ošetrená pod dohľadom reštaurátora. Celý areál bol upravený do pôvodného stavu, boli opravené aj jednotlivé hroby i celý areál cintorína. Na obnove sa podstatnou mierou podieľali dobrovoľníci – pracovníci aktívnej činnosti Mestského úradu (MsÚ) v Modrom Kameni a občania mesta Modrý Kameň, ako aj pracovníci múzea a členovia OZ Hradčan. Obnova cintorína pokračovala aj v roku 2011. Po jej dokončení boli kostrové nálezy pietne uložené v centrálnej hrobke.

Rok 2011 znamenal rozvoj stavebnej obnovy objektov múzea. Na základe úspešného projektu získalo OZ Hradčan grant z Nadácie VÚB na rekonštrukciu Grófskej Ľadovne. Obnova staticky narušeného objektu spočívala v rozobratí obvodového muriva, spevnení jadra a vymurovaní obvodového muriva z pôvodného materiálu v pôvodnej štruktúre skladby objektu. Otvor Ľadovne bol uzatvorený novou kovanou mrežou, areál objektu bol upravený a odvodnený. Na obnove sa opäť podieľali dobrovoľníci – pracovníci aktívnej činnosti MsÚ v Modrom Kameni, občania mesta i pracovníci múzea. V roku 2012 začal OZ Hradčan obnovu zámokových schodov – historickej prístupovej cesty z mesta na hrad.

Rok 2012 bol pre spoluprácu OZ Hradčan a SNM-MBK H prelomový a vyústil do obnovy NKP hrad Modrý Kameň. Po masívnom zrútení hradieb parkánu do nádvorja múzea boli realizované zabezpečovacie práce a príprava stavebnej obnovy hradnej ruiny. Koncom roka bola podaná projektová žiadosť do grantového systému Ministerstva kultúry SR Obnovme si svoj dom, podprogramu 1.4 Obnova a konzervácia torzálnej architektúry.

V roku 2013 začalo OZ Hradčan na základe poskytnutého grantu so stavebnou obnovou hradu Modrý Kameň. Na základe zmluvy s Ústredím práce SR poskytol Úrad práce, so-

ciálnych vecí a rodiny vo Veľkom Krtíši 19 uchádzačov o zamestnanie (Program obnovy kultúrneho dedičstva s pomocou nezamestnaných). Do stavebnej obnovy sa ako dobrovoľníci zapájali členovia OZ Hradčan, obnovu viedol jeho predseda Miloš Haľama.

Realizácia projektu sa začala v júli 2013 výkopovými prácami, ktoré mali za cieľ znížiť niveletu terénu o 1 m na zamedzenie deštruktívnej činnosti dažďovej vody prenikajúcej cez sekundárne navážky a na zníženie zemného tlaku týchto navážok na parkánový múr a hradbu pri severnej a východnej terase Horného hradu v rozsahu podľa projektovej dokumentácie. Výkopové práce boli podľa rozhodnutia Pamiatkového úradu SR koordinované s archeologickým výskumom.

V nasledujúcom roku pokračovalo OZ Hradčan v stavebnej obnove hradu II. etapou, a to sanáciou havarijného stavu západného hradbového muriva Horného hradu. V tomto roku bolo založené lícované murivo v najviac poškodenej časti s masívnymi kavernami a plášťovými odtrhmi. Vykonané práce zabezpečili stabilitu obvodového muriva. Bola odstránená náletová zeleň, nestabilné časti muriva boli rozobraté, aby sa predišlo ich zrúteniu do obývaných častí podhradia. Tieto práce spolu so založením líca muriva zabezpečili podmienky, ktoré viedli k masívnej stavebnej obnove hradného muriva, najrozsiahlejšej v celej novodobej histórii hradu Modrý Kameň. Cieľom bola záchrana najstaršej časti hradu. Prioritou projektu bola bezpečnosť obyvateľov mesta žijúcich v blízkosti torzálnej architektúry gotického hradu v podhradi a súčasne uspokojenie záujmu verejnosti o možnosť prístupu na torzálnu architektúru hradu, jedinečnú kultúrnu pamiatku v spojení s barokovým kaštieľom na hradnom kopci. Zvýšený záujem verejnosti po sprístupnení pamiatky, ako aj výsledkov archeologického výskumu bude priaznivo vplyvať aj na turistický ruch a prosperitu mesta i regiónu.

OZ Hradčan pokračovalo v stavebnej obnove NKP hrad Modrý Kameň aj v roku 2015, keď sa začala III. etapa, sanácia havarijného stavu západného hradbového muriva Horného hradu. V máji prebiehali na západnej časti obvodového muriva murárske práce, ukončené domurovaním koruny, čo

5. ZAPOJENIE DLHODOBO NEZAMESTNANÝCH DO OBNOVY NÁRODNEJ KULTÚRNEJ PAMIATKY

Projekt bol na základe dohody s Úradom práce SVR vo Veľkom Krtíši podporený z Európskeho sociálneho fondu a prostriedkov štátneho rozpočtu. Podpora z ESF bola uvedená na tabuli označenia stavby a billboardom. V máji 2019 prebehlo v spolupráci s Úradom práce SVR vo Veľkom Krtíši výberové konanie, kde boli vybratí uchádzači o zamestnanie v počte 12 z cca 40 uchádzačov o zamestnanie. Z toho v I. skupine – odborní pracovníci 8, v II. skupine – pomocní pracovníci 4.

Pri výbere boli nastavené kritériá tak, aby všetky stavebné práce ako aj pomocné práce boli vykonávané vlastnými zamestnancami, tzn. že sa v projekte nepočítalo s obstaraním externej dodávateľskej firmy na stavebné práce. Preto bolo možné okamžite po výberovom konaní začať s prácami na projekte.

Obr. 39 Časť pracovného kolektívu, Mgr. Helena Ferencová, riaditeľka múzea, koordinátor projektu Miloslav Haľama

Dňa 14.6.2019 boli vybratí uchádzači prijatí do pracovného pomeru na dobu určitú do 30.11.2019 a boli im pridelené pracovné náplne podľa potrieb projektu a ich zaradenia na pracovné pozície. Zamestnanci sa osvedčili, nebolo ich potrebné v skúšobnej dobe vymeniť. Boli zaznamenané menšie porušenia pracovnej disciplíny 1 zamestnanec (neospravedlnené absencie). Pri kontrolách na požitie alkoholu sa nevyskytol žiadny prípad požitia alkoholu na pracovisku. Nevyskytli sa ani pracovné úrazy. Dobržiavanie predpisov BOZP bolo kontrolované koordinátorom, zástupcom pre BOZP (majster) a boli vykonávané kontroly autorizovaným bezpečnostným technikom.

Odborná úroveň zamestnancov bola dobrá najmä u osvedčených odborných zamestnancov, ktorí pracovali na predchádzajúcich etapách projektu a mali s takouto prácou skúsenosti i pracovné návyky. Novoprijatí uchádzači - vzhľadom na nastavenie

Spolupráca s Úradom práce SVR bola veľmi dobrá. Pozitívom pri realizácii projektu bola ústretovosť pracovníkov Úradu práce vo Veľkom Krtíši.

Dňa 30.11.2019 boli ukončené stavebné práce na VII. etape, do 31.12.2019 prebiehali záverečné administratívne práce a drobné dokončovacie práce, evidencia a opravy náradia.

6. ZHODNOTENIE PROJEKTU

VII. etapa projektu bola splnená, bolo dokončené statické zabezpečenie a odvodnenie havarijného stavu časti hradnej ruiny NKP Hrad Modrý Kameň - záhrada (465/4). V ďalšej etape v roku 2020 bude potrebné pokračovať v sanácii vlhkosti, podľa projektovej dokumentácie.

Bude potrebné dokončiť statické zabezpečenie rozhrania juhozápadného a východného hradbového muriva a bastiónu, nakoľko toto murivo má vážne statické poruchy a pre nedostatok finančných prostriedkov nemohli byť dokončené v tejto etape.

Odkryté časti architektúry bude potrebné konzervovať, terasy horného hradu potrebujú urgentne odvodňovací systém, bude potrebný projekt na sprístupnenie novoobjavenej architektúry návštevníkom múzea – vytvorenie trás prehliadky, informačný systém a tlačové materiály.

.....
Miloslav Halama, koordinátor projektu